База данных
«Гомель в печати»
© gorbibl.gomel.by

НЕЗВЫЧАЙНАЕ ПАДАРОЖЖА ПА ЗНАЁМЫХ МЯСЦІНАХ

Гомель адносіцца да ліку тых гарадоў, дзе сляды мінулага можна знайсці толькі пасля спецыяльнага вывучэння. Але нягледзячы на гэта, у кожным з такіх гарадоў абавязкова ёсць месца пад назвай «стары горад».

...Гарадскі бюлетэнь-штогоднік «Весь Гомель», які выдаваўся да рэвалюцыі, а таксама звязаныя з ім кнігі «Гомель. Его прошлое и настоящее»; (Масква, 1900). Л. Вінаградава і «Город Гомель» (Вільна, 1911) Ф. Жудро, І. Сербава, Д. Даўгяла даюць надзвычай цікавы матэрыял для краязнаўцаў, гісторыкаў, для ўсіх, хто цікавіцца мінулым горада.

Тэрыторыя славутага парка з'яўлялася геаграфічным цэнтрам ці менавіта тым «старым горадам», адкуль пачыналіся ўсе гомельскія вуліцы, куды абавязкова два разы ў тыдзень — у чацвер і нядзелю — накіроўваліся гамяльчане і госці горада для адпачынку. Любімым месцам для наведвальнікаў была пляцоўка ля цэнтральнай часткі палаца, дзе быў сапраўдны гай з трапічных дрэваў, ад якога вялі алеі з мармуровымі статуямі старажытных філосафаў, паэтаў, мастакоў, воінаў. Адсюль можна было спусціцца да дна яра, ці старажытнага рэчышча, ператворанага людзьмі ў азярцо прадаўгаватай формы. Тут знаходзілася яшчэ адно цікавае відовішча — «каменная баба»: стэпавая антрапа-морфная стэла, якая нагадвала контуры жаночай фігуры. Яе прысутнасць стварала незвычайны гістарычны каларыт. Некалі па Сожы з даўніх часоў праплывалі шматлікія народы, а гандлёвыя лодкі заходзілі ў сучаснае «лебядзінае возера», як у сапраўдную гавань. На правым беразе яра стаяла калісьці драўлянае замчышча, а вакол яго — таксама драўляны пасад, у якім жылі першыя жыхары горада. Замчышча над стромай было любімым месцам чарнігаўскіх князёў, якім у XI—XII стагоддзях належыў Гомель. Яны адпачывалі тут у час збору даніны і палявання ў навакольных пушчах. Некаторы час выгады і зручнасці гэтага прыроднага аазіса ацэньваў і галоўны герой паэтычнага твора «Слова пра паход Ігаравы» Ігар Святаславіч, які праз 14 гадоў пасля няўдалага паходу на полаўцаў быў апошнім з вядомых старажытных уладальнікаў горада.

Калі горад выйшаў за межы парка, былі пабудаваны яго першыя вуліцы, агульны контур і распалажэнне якіх амаль не змяніліся да нашага часу. Славутасцю горада была Румянцаўская (цяпер Савецкая) вуліца. Першыя статыстычна-геаграфічныя апісанні Гомеля сведчаць, што гэтая вуліца была забудавана шматпавярховымі каменнымі дамамі, мела асфальтавыя і плітачныя тратуары. Тут сканцэнтраваліся раскошныя магазіны, афіцыйныя ўстановы. Уздоўж вуліцы, на роўнай нізіне, цягнуўся стары гарадскі сад, які называлі Дзіцячым (зусім нядаўна яго ведалі як Піянерскі сквер).

Ад парка, з саборнай плошчы, да чыгуначнага вакзала пралягала другая вядомая вуліца — Замкавая (цяпер праспект імя Леніна), дзе жылі краўцы, шаўцы, цырульнікі, майстры гадзіннікаў і залатых спраў, уладальнікі гасцініц, гандлёвых лавак, аптэкары.

Да цэнтру належалі таксама Фельдмаршальская (цяпер Пралетарская), Магілёўская (імя Кірава), Кузнечная (Інтэрнацыянальная) і некаторыя меншыя вуліцы. Цікава, што аб былой назве Інтэрнацыянальнай вуліцы сведчыць сучасны Кузнечны мост. У цэнтры горада знаходзіліся мужчынская і жаночая гімназіі, духоўнао вучылішча, саборы, прысутныя месцы.

Усе іншыя раёны лічыліся ўскраінамі. Паўночна-ўсходняя называлася «Каўказ» (у раёне сучаснага грузавога порта). На стромых адхонах равоў у невялічкіх хацінах жылі рыбакі лодачнікі, рамеснікі. Да «Каўказа» прымыкала яшчэ адна ўскраіна — «Свісток» (у раёне цяперашняй

Садовай вуліцы.) Але ў адрозненне ад «Каўказа» гэтая частка горада была добра распланавана. забудавана; у ёй жылі чыноўнікі і афіцэры. Па сваёй прыродзе і прыгажосці «Кауказ» і «Свісток» былі б роўнымі парку, калі б, як пісаў штогоднік «Весь Гомель», трохі паклапаціцца аб іх добраўпарадкаванні, асабліва на рачных стромах. Гэтая заўвага застаецца актуальнай і цяпер.

Паміж чыгункай, вакзалам і коннай плошчай (цяпер — рынак) размяшчалася «Америка» — сапраўдная «прамысловая рэспубліка», з кузнямі, ляснымі складамі, са шматлікім на-сельніцтвам.

Былі ў горадзе і іншыя ўскраіны, у тым ліку і былое дачнае месца гамяльчан — Беліца.

У. БАГАМОЛЬНІКАЎ
А. РОГАЛЕЎ
выкладчыкі Гомельскага
дзяржаўнага универсітэ